

19. Романов В.А. О неэквивалентности трех определенных непрерывных направлений для векторных мер // Математические заметки Российской Академии наук. – 1995. – 57, № 2. – С. 310-312.

УДК 512.552.1

МІНОРИ БАГАТОРЯДНИХ КУСКОВИХ ОБЛАСТЕЙ

Ю. В. ЯРЕМЕНКО, Т. М. ЖЕРДІЙ

Описано мінори третього та четвертого порядку багаторядних кускових областей.

The minors of orders 3 and 4 of multiserial piecewise domains are described.

Одним з основних понять теорії кілець та модулів є поняття простого модуля, тобто модуля, у якого решітка усіх підмодулів є двоелементним ланцюгом. Класично напівпрості кільця характеризуються тим, що усі модулі над ними напівпрості, тобто розкладаються в прямі суми простих модулів. Кільця, над якими всі нерозкладні модулі прості, охарактеризовані класичною теоремою Веддербарна-Артина.

Більш широкий клас модулів – клас ланцюгових модулів розглядали Кете, Асано, Накаяма, Скорняков і ін. Відповідним розширенням класу напівпростих модулів є напівланцюгові модулі, тобто прямі суми ланцюгових модулів.

Узагальнено однорядні артинові кільця, тобто напівланцюгові артинові кільця вперше ввів Накаяма [1]. У цій роботі він довів, що над такими кільцями всі модулі напівланцюгові. Скорняков довів, що й навпаки, якщо будь-який модуль над деяким кільцем є напівланцюговим, то це – артинове напівланцюгове кільце [2].

Поняття артинового бірядного кільця введено Фуллером в роботах [3] у зв'язку з вивченням кілець дистрибутивно модульного типу. Клас артинових бірядних кілець містить узагальнено однорядні кільця Накаями [1], розщепимі групові алгебри скінченного модульного типу та кільця дистрибутивно модульного типу.

У роботі [4] введені бірядні напівдосконалі кільця без будь-яких обмежень скінченності. Структура спадкових, напівспадкових бірядних кілець та кускових бірядних областей вказана в роботах [5,6]. Серед кускових бірядних областей виділені кільця модульно обмеженого типу. Показано, що кускові бірядні області модульно обмеженого типу – це в точності напівдосконалі кускові області дистрибутивно модульного типу.

Важливим узагальненням напівланцюгових та бірядних кілець є багаторядні кільця [7].

При вивченні напівланцюгових, бірядних та багаторядних кілець широко використовується метод сагайдаків.

Вперше поняття сагайдака напівдосконалого кільця було застосовано для характеристики нетерових напівланцюгових кілець. В цьому випадку сагайдаки повністю характеризують такі кільця. Складніші класи напівдосконалих кілець вже не завжди повністю характеризуються будовою сагайдаків, але в багатьох випадках властивості сагайдаків дають важливу інформацію про будову кілець.

Ми будемо використовувати поняття первинного сагайдака напівдосконалого кільця, введене В.В. Кириченко у роботі [8].

У статті розглядаються асоціативні кільця з $I \neq 0$.

Кільце A називається *напівдосконалим*, якщо факторкільце A/R артинове і ідемпотенти можна піднімати за модулем радикала Джекобсона R [9].

Ідемпотенти можна піднімати за модулем ідеала I , якщо з того, що $q^2 - q \in I$ ($q \in A$), випливає існування ідемпотента $e^2 = e \in I$ такого, що $e - q \in I$.

Теорема 1. *Кільце напівдосконале тоді і тільки тоді, коли $I \in A$ розкладається в суму попарно взаємноортогональних локальних ідемпотентів.*

Нерозкладний модуль M називається *n -рядним* [7], якщо він дистрибутивний і містить ланцюгові підмодулі $K_1, \dots, K_n$ (можливо й рівні нулеві) такі, що $K_1 + \dots + K_n \in M$, або найбільший власний підмодуль в M , а $K_i \cap K_j$ ($i \neq j$) - нуль або простий модуль.

Напівдосконале кільце A називається *n -рядним*, якщо кожний головний правий і кожний головний лівий A -модуль є n -рядним [7].

Природно, що можна розглядати і n -рядні тільки справа або зліва кільця. Часто, не уточнюючи n , n -рядне кільце будемо називати багаторядним.

Зрозуміло, що при $n=1$ ми отримуємо напівланцюгові кільця, а при $n=2$ – бірядні кільця.

Теорема 2 [7]. *Якщо кільце A багаторядне справа (зліва), e – ненульовий ідемпотент кільця A , то кільце eAe багаторядне справа (зліва). Зокрема, якщо кільце A багаторядне, то й кільце eAe багаторядне.*

Теорема 3 [7]. *Локальне багаторядне кільце A є ланцюговим.*

Лема 1 [7]. *Фактормодуль n -рядного модуля - n -рядний.*

Лема 2 [7]. *Факторкільце n -рядного справа (зліва) кільця A n -рядне справа (зліва). Зокрема, факторкільце n -рядного кільця n -рядне.*

Ідеал J кільця A називається *первинним*, якщо $J \neq A$ і для будь-яких ідеалів L і N кільця A з включення $LN \subset J$ випливає, що або $L \subset J$, або $N \subset J$.

Первинним радикалом I кільця A називається перетин усіх первинних ідеалів кільця A .

Напівдосконале кільце називається *кусковою областю* якщо будь-який ненульовий гомоморфізм його головних модулів є мономорфізмом.

Нехай $I = f_1 + \dots + f_m$ - розклад одиниці напівдосконалої кускової області A в суму попарно ортогональних ідемпотентів. Тоді, згідно [6] кускова область A має наступний двосторонній пірсівський розклад:

$$(1) \quad A = \begin{pmatrix} A_{11} & A_{12} & \dots & A_{1m} \\ 0 & A_{22} & \dots & A_{2m} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & 0 & \dots & A_{mm} \end{pmatrix}, \text{ де } A_{ii} (i = 1, \dots, m) - \text{первинні кільця, } A_{ij} (i \neq j) -$$

лівий A_{ii} -модуль і правий A_{jj} -модуль, причому якщо A_{ij} і A_{jk} одночасно не дорівнюють нулю, то $A_{ik} \neq 0 (i, j, k = 1, \dots, m)$.

У цьому випадку первинний радикал I кільця A має вигляд:

$$(2) \quad I = \begin{pmatrix} 0 & A_{12} & \dots & A_{1m} \\ 0 & 0 & \dots & A_{2m} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & 0 & \dots & 0 \end{pmatrix}. \text{ Отже, він нільпотентний.}$$

Розглянемо факторкільце $\check{A} = A/I = \check{A}_1 \times \dots \times A_m$, де $\check{A}_i (i = 1, \dots, m)$ нерозкладні кільця. $I = f_1 + \dots + f_m$ - відповідний розклад $I \in \check{A}$ у суму попарно ортогональних ідемпотентів.

Позначимо $V = I/I^2$ і співставимо ідемпотентам $f_1, \dots, f_m$ точки $1, \dots, m$ з'єднуючи точку i з точкою j стрілкою тоді і тільки тоді, коли $f_i V f_j \neq 0$. Отриманий скінченний орієнтований граф називається *первинним сагайдаком кільця A* і позначається $PQ(A)$ [8].

Враховуючи теорему про однозначність розкладу напівдосконалого кільця в прямий добуток нерозкладних кілець, неважко бачити, що сагайдак $PQ(A)$ визначається однозначно, з точністю до перенумерації вершин. Очевидно також, що сагайдак $PQ(A)$ не змінюється при переході до кілець еквівалентних у сенсі Моріті і $PQ(A) = PQ(A/I^2)$.

Теорема 4 [10]. *Нехай багаторядна кускова область A з первинним радикалом I має двосторонній пірсівський розклад (1). Тоді $\check{A} = A/I$ розкладається в прямий добуток тіл і первинних напівланцюгових кілець.*

Лема 3 [10]. *Нехай A така багаторядна кускова область, що її факторкільце $\check{A}$ по первинному радикалу I ізоморфне або тілу D , або первинному напівланцюговому кільцю Δ , тоді $A \cong D$, або $A \cong \Delta$.*

Лема 4 [10]. *Якщо кільце ендоморфізмів головного модуля P над багаторядною кусковою областю A не є тілом, то P - ланцюговий модуль. Це ж має місце і для лівих головних A - модулів.*

Скінченний орієнтований граф (сагайдак у термінології Габріеля) називається *ациклічним графом* (сагайдаком), якщо у ньому немає орієнтованих циклів. Точка сагайдака Q називається *витоком* (стоком), якщо в неї не входить (з неї не виходить) стрілка.

Будемо говорити, що точка j первинного сагайдака напівспадкового багаторядного кільця A має вагу D чи вагу Δ , якщо $f_j A f_j \cong D$ чи $f_j A f_j \cong \Delta$.

Теорема 5. *Первинний сагайдак $PQ(A)$ кускової багаторядної області A ($n \geq 2$) має наступні властивості:*

- 1) у точку з вагою Δ входить не більше однієї стрілки і виходить з такої точки не більше однієї стрілки;
- 2) $PQ(A)$ ациклічний;
- 3) з кожної точки $PQ(A)$ виходить не більше ніж n стрілок;
- 4) у кожену точку $PQ(A)$ входить не більше ніж n стрілок;
- 5) якщо в точку входить більше однієї стрілки, то ця точка є стоком;
- 6) якщо з точки виходить більше однієї стрілки, то ця точка є виток.

Д о в е д е н н я.

1). Нехай у точку g з вагою Δ входять стрілки з точок i і j ($i < j < g$).

Тоді $A_{ig} \neq 0$, $A_{jg} \neq 0$, причому $A_{ig} \notin I^2$, $A_{jg} \notin I^2$. Якщо $A_{ij} = 0$, то кільце A не буде n -рядним за теоремою 3. Якщо ж $A_{ij} \neq 0$, то $A_{ig} = A_{ij} A_{jg}$. Тобто $A_{ig} \in I^2$, що знову приводить до протиріччя. Аналогічно з точки з вагою Δ не можуть виходити дві стрілки.

2). Властивість безпосередньо випливає з клітинно - трикутного вигляду (1) кільця A .

3). Нехай із точки 1 виходять стрілки в точки $2, \dots, n+1, n+2$. Тоді $A_{12}, A_{13}, \dots, A_{1n+2}$ ненульові, причому $A_{23}, \dots, A_{2n+2}, A_{34}, \dots, A_{3n+2}, \dots, A_{n+1n+2}$ дорівнюють нулю (інакше існують A_{li} ($i=2, \dots, n+2$) $\in I^2$). Ясно, що при цьому головний A -модуль $P_1 = f_1 A \in n+1$ -рядним, що суперечить n -рядності кільця A .

4). Доведення таке ж, як і у випадку 3, тільки для лівих головних A -модулів.

5). Розглянемо головний модуль $P_i = e_i A$, де e_i – локальний ідемпотент кільця A . $P_i R = K_1 + \dots + K_n$, де K_t – ланцюговий модуль ($t=1, \dots, n$). Тоді елемент $a_{ij} \in e_i R e_j \subset K_t$ породжує ланцюговий модуль

$M = a_{ij} A = (0, \dots, 0, A_{ij}, A_{ij} A_{jj+1}, A_{ij} A_{jj+2}, \dots, A_{ij} A_{jn})$, причому серед добутків $A_{ij} A_{jk}$ ($k=j+1, \dots, n$) існує не більше одного відмінного від нуля, тому що якщо їх принаймні два, те легко перевірити, що $MR/MR^2 = u_1 + u_2$, в протиріччя тому, що M – ланцюговий модуль. Припустимо, що в точку g увійшли стрілки з початками в точках i і j , а з неї вийшла стрілка в точку p ($i < j < g < p$). Тоді A_{ig}, A_{jg}, A_{gp} ненульові, $A_{ij} = 0$, тому що в протилежному $A_{ig} = A_{ij} A_{jg} \in I^2$, а $A_{ip} = A_{ig} A_{gp} \neq 0$ і $A_{jp} = A_{jg} A_{gp} \neq 0$, що суперечить попередньому. Таким чином, точка g є стоком.

6). Доводиться аналогічно 5.

Нагадаємо, що *мінором n -го порядку кільця A* називається кільце ендоморфізмів B скінченно – породженого проективного A -модуля, який розкладається в пряму суму n – нерозкладних модулів [11].

Перейдемо до опису мінорів другого порядку багаторядних кускових областей. В силу теореми Моріти досить розглянути зведені мінори.

Отже, ми будемо описувати нерозкладні зведені кускові багаторядні області B , одиниця яких розкладається в суму двох локальних ідемпотентів: $I = e_1 + e_2$. Так як двосторонній пірсовський розклад багаторядних кускових областей має вигляд (1), то кільце B має вигляд:

$$(3) \quad B = \begin{pmatrix} B_1 & X \\ 0 & B_2 \end{pmatrix}, \text{ де кільця } B_1 \text{ і } B_2 \text{ ізоморфні або тілу } D, \text{ або}$$

первинному напівланцюговому кільцю Δ , а X – ланцюговий правий B_2 -модуль і ланцюговий лівий B_1 -модуль (так як кільце B напівдистрибутивне).

Згідно теореми 5 первинний сагайдак такого кільця має вигляд:

$$1 \bullet \longrightarrow \bullet 2$$

Кільце називається *напівспадковим*, якщо будь-який його скінченнопороджений ідеал проєктивний.

Теорема 6. *Нерозкладний зведений мінор другого порядку B багаторядної кускової області A є напівланцюговим напівспадковим кільцем.*

Д о в е д е н н я. Нехай $I = e_1 + e_2$ – розклад $I \in B$ в суму двох локальних ідемпотентів, $B_i = e_i B e_i$, R_i – радикал Джекобсона кільця B_i , ($i = 1, 2$), R – радикал Джекобсона кільця B , $X = e_1 B e_2$. Тоді в силу представлення (3) для R маємо

$$(4) \quad R = \begin{pmatrix} R_1 & X \\ 0 & R_2 \end{pmatrix}.$$

Розглянемо головний модуль $e_1 A$. Припустимо, що він бірядний. Тоді за означенням $e_1 R = K_1 + K_2$ (K_i – ланцюгові $i = 1, 2$), а $K_1 \cap K_2$ простий або дорівнює нулю. Тоді $R_1 = K_1 e_1$ або $R_1 = K_2 e_1$. Якщо $R_1 = 0$, то B_1 – тіло, і так як X – ланцюговий модуль, то і $e_1 A$ – ланцюговий. Отже, B – напівланцюгове кільце.

Нехай тепер $R_1 \neq 0$ і $R_1 = K_1 e_1$. Тоді, оскільки B кускова область, то $R_1 X \neq 0$. Якщо $R_1 X = X$, то $e_1 R = K_1$, так як $(R_1, R_1 X)$ лежить в K_1 , а значить і $e_1 A$ – ланцюговий правий модуль. Якщо ж $R_1 X \neq X$, то $R_1 X$ – простий правий модуль, отже $R_1 X R_2 = 0$ і $R_2 = 0$ так як B кускова область. Таким чином B – напівланцюгове кільце.

Нехай j скінченнопороджений ідеал, який лежить в $e_i A$ ($i = 1, 2$). Так як j – ланцюговий модуль, то він є фактор-модулем головного модуля, а так як A кускова область, маємо, що j ізоморфний головному модулю. Ясно, що він проєктивний і B – напівспадкове справа кільце. Якщо ж j лежить в $e_1 A \oplus e_2 A$, то розглянемо ідеал $j + e_1 A$. Тоді $j + e_1 A = j' \oplus e_1 A$, де j' проєкція j на $e_2 A$. Так як j' скінченнопороджений ідеал, який лежить в головному модулі, то він проєктивний. За теоремою про ізоморфізми $j + e_1 A / j \cong e_1 A / e_1 A \cap j$, а за лемою Шануеля $j \oplus e_1 A \cong (j + e_1 A) \oplus e_1 A \cap j$, де обидва прямі доданки проєктивні. Отже, j – проєктивний модуль. Аналогічно доводиться, що A –

напівспадкове справа.

Теорема 7. Багаторядна кускова область A , у двосторонньому пірсовському розкладі (1) якої всі $A_{ij} \neq 0$ при i менших j , є напівланцюговим напівспадковим кільцем.

Д о в е д е н н я. Припустимо, що головний A -модуль P не ланцюговий. Але тоді приходимо до протиріччя з тим, що A - кускова область, чи до протиріччя з теоремою 6. Напівспадковість кільця A доводиться аналогічно як у теоремі 6.

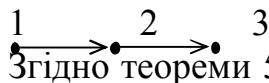
Розглянемо мінори 3-го порядку багаторядних кускових областей.

З вищесказаного випливає, що потрібно описати нерозкладні зведені кускові багаторядні області B , одиниця яких розкладається в суму трьох локальних ідемпотентів: $1 = e_1 + e_2 + e_3$. Такі кільця мають вигляд:

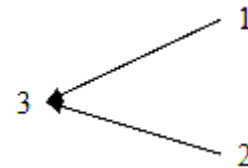
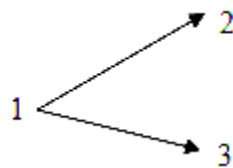
$$B = \begin{pmatrix} B_1 & B_{12} & B_{13} \\ 0 & B_2 & B_{23} \\ 0 & 0 & B_3 \end{pmatrix}, \text{ де кільця } B_1, B_2 \text{ і } B_3 \text{ ізоморфні або тілу } D, \text{ або}$$

первинному напівланцюговому кільцю, B_{ij} – ланцюгові бімодулі.

Якщо всі бімодулі B_{ij} відмінні від нуля то, згідно теореми 4, маємо напівланцюгове напівспадкове кільце з первинним сагайдаком :

Згідно теореми 5 для мінорів 3-го порядку отримаємо ще такі первинні

сагайдаки:

яким відповідають мінори:

$$(5) \quad B = \begin{pmatrix} D_1 & B_{12} & B_{13} \\ 0 & B_2 & 0 \\ 0 & 0 & B_3 \end{pmatrix} \quad \text{і} \quad (6) \quad B = \begin{pmatrix} B_1 & 0 & B_{13} \\ 0 & B_2 & B_{23} \\ 0 & 0 & D_3 \end{pmatrix}.$$

Теорема 8. Мінори 3-го порядку багаторядної кускової області вигляду

$$(5) \text{ і } (6) \text{ ізоморфні кільцям : } \begin{pmatrix} D & D & D \\ 0 & B_2 & 0 \\ 0 & 0 & B_3 \end{pmatrix} \text{ і } \begin{pmatrix} B_1 & 0 & D \\ 0 & B_2 & D \\ 0 & 0 & D \end{pmatrix}, \text{ де } D \text{ тіло, а}$$

B_i ($i = 1, 2, 3$) або співпадають з тілом D , або є первинними напівланцюговими кільцями.

Д о в е д е н н я. Розглянемо для прикладу кільце (6). Нехай x_0 і y_0 ненульові елементи, які належать відповідно бімодулям B_{13} і B_{23} . Задамо відображення $\varphi: B_1 \rightarrow D_3$, і відображення $\psi: B_2 \rightarrow D_3$ за правилами $a x_0 = x_0 \overrightarrow{a}^\varphi, \overrightarrow{b} y_0 = y_0 \overrightarrow{b}^\psi$. Ясно, що φ і ψ - $\overrightarrow{\text{мономорфізми}}$.

Поклавши $D = D_3$, $B_1 = Im \varphi$, $B_2 = Im \psi$, побудуємо кільце $A = \begin{pmatrix} B_1 & 0 & D \\ 0 & B_2 & D \\ 0 & 0 & D \end{pmatrix}$

і задамо відображення f кільця A в кільце (б), поклавши

$$\begin{pmatrix} a & 0 & x \\ 0 & b & y \\ 0 & 0 & c \end{pmatrix} \rightarrow \begin{pmatrix} a^{\varphi^{-1}} & 0 & x_0x \\ 0 & b^{\psi^{-1}} & y_0y \\ 0 & 0 & c \end{pmatrix}$$

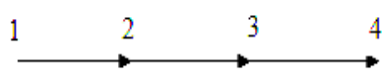
Множення і додавання введемо як звичайні множення і додавання матриць. Неважко перевірити, що таке відображення буде ізоморфізмом.

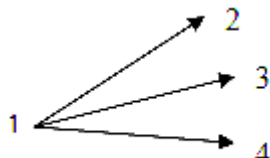
Наслідок 2.3.1. Мінор 3-го порядку багаторядної кускової області є або напівланцюговим напівспадковим кільцем, або ізоморфний одному із

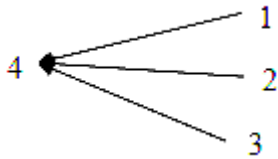
кільць : $\begin{pmatrix} D & D & D \\ 0 & B_2 & 0 \\ 0 & 0 & B_3 \end{pmatrix}$, $\begin{pmatrix} B_1 & 0 & D \\ 0 & B_2 & D \\ 0 & 0 & D \end{pmatrix}$, де D тіло, а кільця B_i ($i = 1,2,3$) або

співпадають з тілом D , або є первинними напівланцюговими кільцями.

Опишемо мінори 4-го порядку багаторядних кускових областей. Міркуючи аналогічно до попереднього отримаємо 11 (з точністю до перенумерації вершин) первинних сагайдаків побудованих на 4-х вершинах, а відповідно і 11 кільць які їм відповідають:

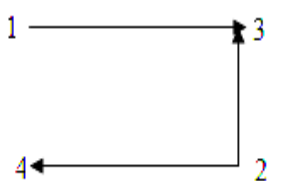
1). $A = \begin{pmatrix} A_1 & A_{12} & A_{13} & A_{14} \\ 0 & A_2 & A_{23} & A_{24} \\ 0 & 0 & A_3 & A_{34} \\ 0 & 0 & 0 & A_4 \end{pmatrix}$,

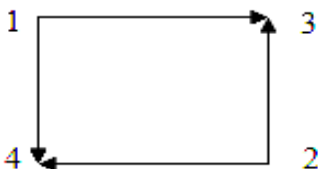
2). $A = \begin{pmatrix} D & D & D & D \\ 0 & A_2 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & A_3 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & A_4 \end{pmatrix}$,

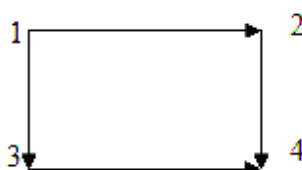
3). $A = \begin{pmatrix} A_1 & 0 & 0 & D \\ 0 & A_2 & 0 & D \\ 0 & 0 & A_3 & D \\ 0 & 0 & 0 & D \end{pmatrix}$,

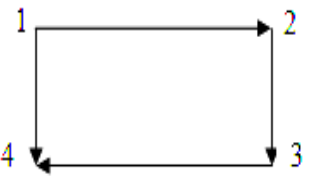
4). $A = \begin{pmatrix} A_1 & A_{12} & 0 & D \\ 0 & A_2 & 0 & D \\ 0 & 0 & A_3 & D \\ 0 & 0 & 0 & D \end{pmatrix}$,

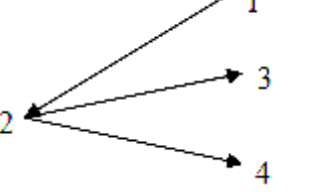
5).
$$A = \begin{pmatrix} D & D & D & D \\ 0 & A_2 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & A_3 & A_{34} \\ 0 & 0 & 0 & A_4 \end{pmatrix},$$

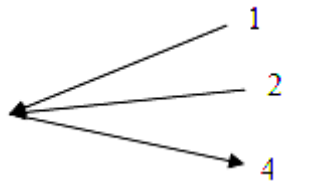
6).
$$A = \begin{pmatrix} A_1 & 0 & D & 0 \\ 0 & D & D & D \\ 0 & 0 & D & 0 \\ 0 & 0 & 0 & A_4 \end{pmatrix}.$$

7).
$$A = \begin{pmatrix} D & 0 & D & D \\ 0 & D & D & D \\ 0 & 0 & D & 0 \\ 0 & 0 & 0 & D \end{pmatrix},$$

8).
$$A = \begin{pmatrix} D & D & D & D \\ 0 & A_2 & 0 & D \\ 0 & 0 & A_3 & D \\ 0 & 0 & 0 & D \end{pmatrix},$$

9).
$$A = \begin{pmatrix} D & D & 0 & D \\ 0 & A_2 & D & 0 \\ 0 & 0 & A_3 & D \\ 0 & 0 & 0 & D \end{pmatrix},$$

10).
$$A = \begin{pmatrix} A_1 & D & D & D \\ 0 & D & D & D \\ 0 & 0 & A_3 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & A_4 \end{pmatrix},$$

11).
$$A = \begin{pmatrix} A_1 & 0 & D & 0 \\ 0 & A_2 & D & 0 \\ 0 & 0 & D & D \\ 0 & 0 & 0 & A_4 \end{pmatrix},$$

де D тіло, а A_i ($i = 1, 2, 3, 4$) або співпадають з тілом D , або є первинними напівланцюговими кільцями. A_{ij} ($i \neq j$) – ланцюговий лівий модуль над кільцем A_i і ланцюговий правий модуль над кільцем A_j .

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Nakayama T. On Frobeniusen algebras II // Ann. of Math. – 1941. – V. 42, № 1. – P. 1-22.
2. Скорняков Л.А. Когда все модули полуцепные? // Мат. заметки. – 1969. – Т. 5, № 2. – С. 173-182.

3. Fuller K.R. Weakly symmetric rings of distributive module type // Comm. in Algebra. – 1977. – № 5. – P. 997-1008.
4. Кириченко В.В., Костюкевич П.П. Бирядные кольца // Укр. мат. журнал. – 1986. – Т.38, № 6. – С. 718-723.
5. Кириченко В.В., Костюкевич П.П., Яременко Ю.В. Бирядные кольца и модули над ними // Алгебраические структуры и их применение. – К.: УМК ВО, 1988. – С. 43-74.
6. Кириченко В.В., Самир Валио, Яременко Ю.В. Полусовершенные кольца и их колчаны // Бесконечные группы и примыкающие алгебраические структуры. – К.: Ин-т математики АН Украины, 1993. – С. 438-456.
7. Кириченко В.В., Яременко Ю.В. Многорядные кольца // Укр. мат. журнал. – 1996. – Т. 48, № 9. – С. 1223-1235.
8. Кириченко В.В. О полуцепных наследственных и полунаследственных кольцах // Зап. науч. семинара ЛОМИ АН СССР. – 1982. – Т. 144. – С. 137-147.
9. Bass H. Finitistic dimension and homological generalization of semiprimary rings // Trans. Amer. Math. Soc. – 1960. – V. 95. – P. 466-488.
10. Яременко Ю.В. Багаторядні кускові області // Вісник Київського університету. Фізико-математичні науки. – 2002. - №4. – С. 50-55.
11. Drozd Yu. A. Minors and reduction theorems // Coll Math. Soc. J. Bolyai. – 1971. – V. 6. – P. 173-176.